

Austatud lugeja!

Viimastel aegadel ei saa üle ega ümber ühiskondliku kokkuleppe temaatikast, mis on jõudsalt täitnud meediaruumi. Arvamusi on seinast seinä. Olukorras, kus osa meist ei ole veel arugi saanud kes, kellega, milles ja milleks kokku lepib, on teised rahul sellega, et „jälle on üks vajalik asi tehtud“. Tõusetunud küsimusi ja vastakaid mõtteid ei tahaks siiski endale pidada.

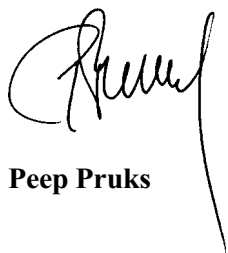
Kindlasti on väärt arusaam, et suurem koostöö Eesti ühiskonnas on hädavajalik. Samavõrd mõistlik on otsida ühiseid arenguprioriteete ja üritada taastada kaotatud tasakaalu. Tundub aga, et paljud neist, kelle nimel ja hüvanguks kokku lepitakse, pole paraku läbirääkimiste laua äärde jõudnud. Mis põhjusel, on omaette teema.

Võõrastust tekitab kiirus, millega lepe vormistati. Nõustugem, et poole aastaga võib tekitada rohkete allkirjadega paberi, samas kui lepe **ühiskonnas endas** võtab määratult rohkem aega ja vaeva. Eriti olukorras, kus möödunud kümnend on paljudes kustutanud lootuse, et neidki laua äärde oodatakse või et sinna on üldse mõtet minna.

Tõsiselt on võimalik lepet võtta vaid juhul, kui selle all mõista mitte ühekordset akti (veel hullem – lepingut!), vaid toimivat **protsessi**, kus arengu seisukohalt kriitilised probleemid on tähelepanu all **pidevalt**. Lepest võime ja saame rääkida alles siis, kui on õnnestunud kaasata need, kellest sõltub leppe elluviimine.

Ühiskondlikku lepet ei tasu samastada lepinguga. Viimane võib vajada kohustuslikku allakirjutamise protseduuri, mis ühiskondliku leppe puhul jääb vaatamata kõigele kummaliseks. Vabatahtlikul osalemisel toimiv koostöövõrgustik on tunduvalt olulisem kui leppele allakirjutajate hulk. Ja võib-olla ei ole siis välistatud, et kasvab usaldus ühiskonnas ning laua juurde jõuavad lõpuks ka need, kellega tegelikult sooviti kokku leppida.

Ühiskondlik lepe on eelkõige kohustus. Teatavasti täidetakse kõige paremini neid kohustusi, mida võetakse endale ise. Enamalt jaolt täidetaksegi ainult neid. Tahaks loota, et mõne aasta pärast ei selgu ühtäkki, et tegemist oli miraažiga ja leppe allakirjutajad osutunud pelgalt tankistideks. Praegu on võimalus selleks, et protsess osutuks elujõuliseks vähemalt teoreetiliselt olemas. Aga selle muutmine tegelikkuseks on tunduvalt raskem kui allkirja andmine.

Peep Pruks